Төрөөбүт түөлбэбит чэчирии сайыннын!

2005 сыл

САНГА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата

От ыйын 12 күнэ оптуорунньук

№ 81 (9298)

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

СҮҮРҮКТЭРБИТ ИККИС БУОЛЛУЛАР

Бу күннэргэ уостан түспэт кэпсэппэ сылдьар Манчаары бириһигэр ыытыллыбыт оонньууларга Чурапчы улууһун хамаандата саамай ситиһиилээхтик кыттыбыт көрүүгүнэн чэпчэки атлетика буолар. Спорт королеватынан аатталар сүүрүү чаҕылхай көрүнэр чурапчылар уруккуттан тутар таһымнарыттан түспүккэ, билигин да күүмэх сүүрүк, кыырайа көтөр быһый дьоннордоохтутун тыһыынчанан спорду сэнээрээччилэргэ дакаастаатылар, Дьокуускай куорат кэнниттэн иккис бириистээх миэстэҕэ тиксэн, анал кубоктаах кэллилэр. Онтон үһүс миэстэҕэ Мэнэ-Ханалас улууһун хамаандата таҕыста.

Сүүрүү быдан иннинэ лидердээ аатталаннар, ким ханнык дистанцияҕа кыайыылааҕынан буоларыгар саарбахтааһын суоҕун кэриэтэ этэ. Сибигинэйэн кэриэтэ "Жиркова... Нохтунскай... Бускаров" диэн "погоданы" онорор дьоннор аатара аатаммыттара. Дистанцияларынан кимнээх чемпионнаабыттарын туһунан кинии хаһыаттар хайы-үйэ суруйан, дьон-сэргэ билэн олорор буолуохтаахтар. Чуолаан Чурапчы улууһун хамаандатын кыттыытын туһунан сырдата диэн барбыт киһи улууһум хаһыатыгар бэйэм биир дойдулаахтарым тустарынан суруйарым ордук буолуо дии саныыбын.

Стадионнга икки помоһынан мас тардыһыыта буола турар, аттыналаҕы көбүөргэ хапсаҕайга бырахсыылар, ол аттыгар үс киһи тэнинэн гиря анньаллар, аны бэттэх кылыылар, ыстаналар... Биир тылынан, стадион иһигэр киһи мэйиитэ эргийэр көстүүтэ, итиннэ - кыайыы, манна - рекорд, онно - финиш. Дьэ, ол быыһыгар от ыйын өнгүрүк куйаахыгар сүүрүктэрбит старка тахсаллар. Аан бастаан 1500 м дьахталлар сүүрдүлэр. Манна биһиги улууспут хамаандатыттан Чурапчытааҕы физкультура уонна спорт институтун I-кы курсун студентката, Уус-Алдантан төрүттээх Мария Эверстова республика чулууларын кытта түсүһэн, алтыс киһиэнэн түмүктээн, сүүрүүбүт күнаҕана суохтук саҕаланна. Салгыы бу дистанцияҕа эр дьоннор түстүлэр. Чурапчыттан кыттар Иван Варламов - Таатта улууһун Кыйыттан төрүттээх институт IV-с курсун студена. 100 диэн нүөмэрдээх, төбөтүгэр Америка былааҕа былааттаах, улахан салгын ачыкылаах. Нүөмэриэн да, тас көстүүтүнэн да биһиги уолбут хара маҥнайгыттан хараҕы тарта, кини кыайарыгар дьок бары эрэнэ уонна орусбуна оннук буолла - Иван биэтэккэ бастакынан кэллэ. Кини кэнниттэн эмиэ биһиги уолбут, Д.П.Коркин аатынан Чурапчытааҕы оҕо республикатааҕы спортивнай оскуолатын выпускника, институт I-кы курсун бүтэрбит, Мыҥдаҕаайы ыччата Алексей Кардашевскай иккис киһиэнэн фиништээтэ. Кинилэри стадион бүттүүн сүһүөҕэр туран эҕэрдэлээтэ. Уолаттар эмиэ маннык тутуспутунан 5000 м дистанцияны түмүктээтилэр. Манна үһүс призерунан Сунтаар сүүрүгэ Миша Чириков буолла.

Дьахталларга 3000 уонна 5000 м дистанцияларга сүүрүүгэ Нам аатталаҕа, сахалар кизн туттар быыйыбыт Татьяна Жиркова туох да саарбахтааһына суох чемпионнаабытын таһынан 5000 м үһүнгэ республика санга рекордун олохтоото. Ол курдук, кини көрдөрбүт 17 мүн 14 сөк. 09 биркэмэтин ситэргэ атын спортсменнарга инники күрэхтэһиилэргэ улахан сорук турар. Ити этэн ааспыт дистанцияларга иккиэннэригэр биһиги кийиппит, Хатылы нэһилиэгиттэн эмиэ биир киэн туттар спортсменткабыт, сүүрүү дьиҥнээх фанатката (Хатылы - Болтоно трассатыгар кыһын бүтүннүү кырыа буолан сүүрэ сылдьарын эльбэх киһи көрбүт буолуохтаах) Екатерина Драгунова иккис кэлэн, чурапчылар төрүт да өрө кеттүбүт. Аны 3000 м ветераннарга биир дойдулаахпыт, Чакыр орто оскуолатын физкультураҕа учуутала, эмиэ сүүрүү диэн баран "муннукка ытаабыт" Антонина Петрова финишкэ сэттис киһиэнэн кэлэн эмиэ куһаҕана суох көрдөрүүнү биэрдэ. Бу дистанцияҕа Дьокуускайтан Надежда Федотова бастаата, Покровскайтан Александра Анахина иккис буолла, үсүһүнэн Ньурбаттан Лидия Александрова кэллэ. 5000 м эр дьоннор ветераннар сүүрүүлэригэр хаһан да кыайтаран харах уутунан сууннарбатах үһүннуппут, бары билэр, кизн туттар киһибит Гаврил Федорович Нохтунскай чемпионнаан, үөрүү-көтүү үрдээтэ. Кини кэнниттэн республика аатырбыт быыйыдара Роман Колесов (Дьокуускай) уонна Лазарь Яковлев (Уус-Алдан) сүүрүүлэрин түмүктээтилэр.

Дистанцияларыгар чиэстээхтик лидердээбит уолаттарбытын Иван Варламовы уонна Алексей Кардашевскайы көрсөн саналарын атастаһалларыгар көрдөстүм. Уолаттар түбүктэрэ бүтэн, ыарахан таһаҕаһы устубут курдук өрө көтөҕүллүбүт, үөрбүт-көппүт көрүннээхтэр. Ивантан 10000 м сүүрүүгэ тоҕо туораан хаалбытын ыйыталастым.

— Үс ый курдук бу күрэхтэһиигэ анаан дьарыктаныбыт, — диир Иван. — Дьиҥэ, мин үс түүнэххэ сүүрэргэ былааннаммытым эрээри, 5000 м-ҕэ сүүрэн баран сэниэбин төттөрү ылыммакка, сылайан 10000 миэтэрэҕэ бэҥис километрбар туоруурга күһэлинним. Халлаан да сылаана киһиэн эҥэр уонна бу дистанцияҕа бииргэ төрөөбүт быраатым Альберт сүүрбүтэ. Онон кинизхэ эмиэ мэтээл тиксэн баҕарбытым уонна кини үһүс буолбута мин туоравабыт хомолто санаабын киэр кыйдаата. 5000 м-ҕэ олус ыараханнык сүүрдүм. Бүтэнник 40 м эрэ хаалбытын кэнэ Алешаны ситэн, икки эрэ метр күрдугунан урутаатым. Мин юни ситиһиититтэн эмиэ истинник үөрэбин.

— Мин сүүрүүнэн дьарыктаммытым сэттис сыла. Бу сүүрүүлэргэ үс иһигэр киирбит киһи диэн сыал-сорук туруоруммутум. Сүүрүн утарылаһаачылардыын Иван уонна Уус-Алдантан Ананий Жирков буоллалар. Бу ситиһиилэрбэр дьарыгым улахан оруоллаах уонна табыллыы (удача) эмиэ улаханы оонньуур. Кэлэр күрэхтэһиилэргэ чемпионнаабыт киһи диэн улахан баҕа санаалаахпын. Түгэнинэн туһанан улахан дьон кэккэтигэр сүүрэр таһымна тахсарбар оҕо эрдэхпиттэн дьарыктаабыт тренербэр Г.Ф.Нохтунскайга улахан махталбын тиэрдиэхпин баҕарабын, — диэн Алексей санаатын үллэстэр.

Кизн көрүүлэхх, ураты дьаныардаах тренер Г.Нохтунскай улуус сүүрүүгэ ситиһиитинэн астыммытын биллэрдэ. Кини үөрэппит оҕолоро "сулустар" ахсааннарыгар киирэн эрэллэриттэн үөрэрин кистээбэт. Ол эрээри ирдэбил, дьарык кытаанаҕа — кини инники былаана.

Оксана ЖИРКОВА.

Хаартыскаҕа: Хаҥастан уна Иван Варламов уонна Алексей Кардашевскай.

Хапсаҕайга абсолютнай чемпионат

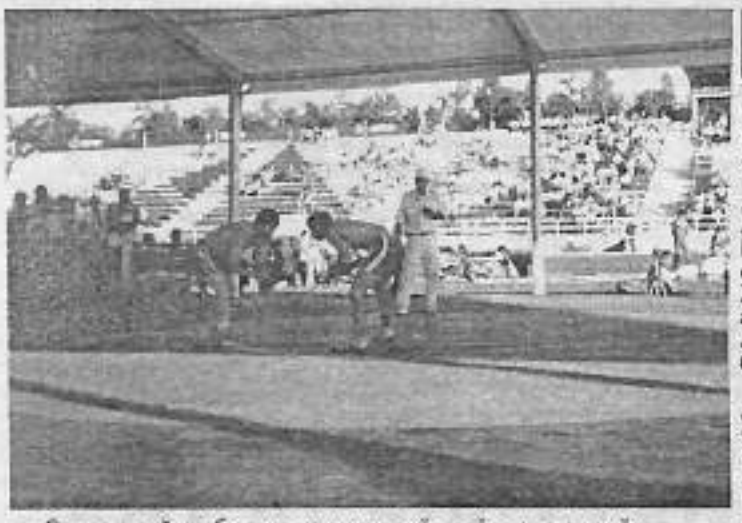

Самаан сайын барахсан сириэдийэ сайдан, торолуйа тупсан турар кэмигэр, от ыйын бастакы күннэригэр, уруккута иһийэн, чээл күөҕүнэн, сибэкки сиэдэрэй көбүөрүнэн тэлгэнэн турбут Уреһалаах алаас дьонуонансэргэнэн, күндү мааны ыалдьыттарынан киэптии туолла. Үөрүү-көтүү, ырыа-тойук, үнкүү-битии тоҕо тардылынна. Манна киһи сөҕөр уонна астына көрөр сахалыы куттаах, сиэдэрэй сана, сонун тутуу бөҕө онорбуттар.

Бу барыта быйыл Майаҕа ыытыллар Кыайыы 60 сылыгар аналлаах, спорт национальнай көрүнэриэгэр бүтүн Россиятааҕы фестиваль уонна Манчаары Баһылай бириһигэр 17- с спартакиада тэрээһинигэр сөп түбэһэр гына оноһуллубут этнографическай комплекс киһини барытын бэйэтин көстүүтүнэн сөхтөрде. Манна фестивалы итиэннэ спартакиаданы аһыы үөрүүлээх театрализованнай туруоруу кэнниттэн, күнүс түөрт чаастан саҕалаан киин трибуна иннигэр хапсаҕайга абсолютнай чемпиону быһаарсыы күүмэх хиирсиилэрэ саҕаланна. Абсолютнайга дуулаҕа былчыннаах, сылбырҕа хамсаныылаах, кыайыыга дьулуурдаах 56 бөҕөс тахсан түһүлгэ тула тахсан дааданнастылар. Киһи астынар, сөҕө көрөр Саха сирин албан аатталаах элбэх тустууга, арааһа, өтөрүнэн хапсаҕай түһүлгэтигэр маннык түмсэ илик буолуохтаах. Бириинэ да дьоһун — СР президенэ В.А. Штыров 300 тыс. ордук сыаналаах дизельнай УАЗ-Хантер массыына туруорда.

Үгүс көрөччүү сэҥээрдибит, ыһыах түһүлгэлэрин өрөгөйүн өрө көтүппүт күүмэх киирсиилээх тустууктар Василий Стручков, Анатолий Андреев, Александр Брызгалов, Иванар Соловьев, Григорий Массаев, Андрей Яковлев, Виктор Вавилов, убайдыы-бырааттыы Ньургун уонна Николай Чукровтар о.д.а. республика абсолютнай чемпионун үрдүк аатын сүкпүт халбас харата хапсаҕай хоһуннара бааллар. Кинилэр барахсаттар албан аат, суон сурах, дьуһан дьолуо былдьасыһан тустан кылбаннатан барбыттарыгар ыһыахха мустубут уонунан тыһыынча көрөччү үөгүлүү, тэҥнэ хаһыытаһа, уруйдуу-айхаллыы олордулар. Биһиги улуус биир кэскиллээх эдэр тустууга Стас Захаров Уус-Алдан аатталаҕын Николай Черкашины дьоһуннаахтык кыайда. Оттон республика биир күүстээх хапсаҕайдьыта, Чурапчы чулуу ыччата Анатолий Андреев, Дьокуускай куораттан сылдьар Илья Письменнайы уһаппакка-кэҥэппэккэ эрэ атаҕыттан өрө тардан ылан түөрэ көтөн кэбистэ. Хоптоҕоттон төрүттээх, билигин Томпо улууһун аатыттан киирсэ сылдьар Александр Андреев Амма бөҕөһүн Ион Кононовы атаҕыттан ылан өрө баһан кэбэҕэстик кыайыыны ситистэ.

Оттон бу улахан күрэхтэһии иннинэ Дьокуускай куоракка Кыайыы ыһыаҕар саастаахтарга уонна эр бэртэригэр тэҥнэ күрэхтэһэн иккиэннэригэр кыахтаахтык баставыт Василий Стручков (70 кг) Мэнэ аатталаҕын Петр Охлопковы илиилээх-атахтаах оҥорбокко бурҕас ыннарда. Иккис эргиргэ А.Брызгаловка түбэһэн атахтаһан киирсиигэ, сэрэбиэй быыыытынан, биһиги бөҕөспүт В.Стручков атахтыыр буолбутугар, судьуйа "көмөтүнэн"балыйаннар хас да төгүл захаат сүгүн оноттторбокко свистоктаан, табыллан туһуннарбакка кыайыыны Брызгалов сурунна. Дьэ, кыһыылаах баҕайы, "Абый Баска" лаппа тутан захваттаабыта буоллар, Мэнэ бөҕөһүн атаҕын бука ыыппата эбитэ буолуо. Оччотугар УАЗ-Хантер хайа диэки хайыһыа эбитэ буолла?

Инникитин элбэҕи хэтэһэр эдэр уолбут Станислав Захаров, сэрэбиэй быыыытынан, Ньургун Стручковка эрдэ түбэһэн хаалан туораата. Эрэллээх бөҕөспүт Анатолий Андреев Өймөкөөнтөн сылдьар Джадал Тунтаевы бэрт түргэнник кыайда. Ол кэнниттэн Ньургун Чукровтуун кииристэ. Манна Анатолий атаҕыттан ыллара сылдьан прием онороору бэйэтэ урут баран хаалла.

Мирнэйтэн кэлэ сылдьар көҥүл тустууга маастарга кандидат Василий Евсеев диэн эдэр уол көрөччүлэргэ олус үчүгэй өйдөбүлү хаалларда. Кини хапсаҕай көрүнүнэн бу олох соторутааҕыта дьарыктаммыт эрээри, улахан биллиилээх хапсаҕайдьыттары кытта тэҥнэ эрийсэн кииристэ. Уһун, үрдүк унуохтаах, хатыҥыр буолан баран сылбырҕа хамсаныылаах, түргэн-тарҕан уонна сытыы бырааҥылардаах уолу бары сөбүлээтилэр. Ол курдук аатырбыт-сураҕырбыт, уруккута иннин мээнэ кимиэхэ да биэрбэтэх Андрей Яковлевы атаҕыттан харбаан ылбытын, биирдэрэ түһүлгэҕэ элбэхтэ киирсибит опыта көмөлөһөн бэрт нэпииччэ мүлчү кэтте. Ол эрээри эдэр уол үөс-батааска биэрбэккэ, тута харса-хабыра суох иннин диэки тоҕо солоон киирэн А.Яковлевы бүдүрүтэн илиитинэн сири тайаннарда. Ити кэнниттэн Амма аатталаҕын Николай Баттаховы кыайда. Салгыы мэҥэлэр эрэллэрин көҥүл тустууга, хапсаҕайга биллэр-кестөр уонна бу кэлин "японскай сумо" көрүнэр тустан эрэр В.Вавилову утары киирэн хабыр хапсыһыыны көрдөрдө. Ол курдук Василий Евсеев аатталаах-суоллаах тустууктан толлон турбакка икки атаҕыттан харбаан ылбытыгар анараа киһи киниэхэ үрдүгэр саба түстэ. Оҥу эдэр тустуук чохчойо түһэн баран бэйэтин нөҥүө быраҕан кууһуннаран барыларын соҕутта. Евсеев икки саннынан сири-урут таарыйбытын дуу эбэтэр Вавилов кэтэҕинэн бастаан сиргэ тиийбитин дуу кыайан өйдөөн көрбөккө айдаан бөҕөтө буолла. Көрөччүлэр оннооҕор хапсаҕай түһүлгэтин тула өттүттэн кураанах роса уонна быырпах бытыылкатынан тамнааттааннар, күрэхтэһии балачча кэмнэ токтуу сырытта. Көрөччү маннык аһаҕастык эдэр тустуук туһатыгар бойкуоттаан айдаарын бэйэтин санаатын этэрин урукку өттүгэр түбэһэн көрө илигим. Судьуйалар быһаарыылара кытаанах буолан биэрдэ, видеозаписьы көрөн баран кыайыыны Вавиловка биэрдилэр.

Өссө күрэхтэһии биир көрүдьүөс түгэнинэн, куораттан туста сылдьар Виктор Гудницскай диэн нуучча уола, атын киһи туста киириэхтээҕин оннугар сыыһа өйдөөн сүүрэн киирэн В.Вавиловка аҕыйах секүүндэ иһигэр хыайтаран таҕыста. Онтон балачча буолаат тута сөрөөн туран дьэ дьиҥнээхтик киирсиэхтээх утарсааччытыгар Егор Старостинна (Дьокуускай к.) иккистээн киирэн чыпчылыйыах түгэнтэ атаҕын олуйтаран тас уорбатынан тиэрэ таһылла түстэ. Дьэ ити курдук Гудницскай аҕыйах бириэмэ иһигэр иккитэ кыайтаран, сахалыы хапсаҕай диэн тугун-ханныгын этинэн-хаанынан чахчы биллэ диэн этиэх кэриҥнээхпит.

Итинник ааспыт киирсиилэр кэннилэриттэн 56 бөҕөс кыттыбыттан , иккис эргиргэ — 28, үһүскэ — 14, төрдүскэ — 7, бэҥискэ — 4 (И.Соловьев, А.Брызгалов, убайдыы-бырааттыы Чукровтар) күөн көрсүһэ таҕыстылар. Кытаанах киирсии кэнниттэн түмүккэ икки ини-бии Чукровтар эрэ хааллылар. Тереппут уолаттарын киирсиилэрин аҕалара, Чурапчытааҕы спортивнай оскуола бастакы иитиллээччитэ, Улуу тренер Д.П.Коркин биир бастын үөрэнээччитэ, көҥүл тустууга ССРС спордун маастара, хапсаҕайга СР спордун маастара, СР көҥүл тустууга уонна хапсаҕайга элбэх төгүллээх чемпиона, көҥүл тустууга Россия боруонса медалиһа Захар Николаевич кэтээн көрөн олордо. Манна эбии билиһиннэрдэххэ, аҕалара — икки, Ньургун — биир, Николай — үс массыынаны биириис быыыытынан араас түһүлгэлэртэн илдьэ барбыттара. Бу сырыыга убай киһи Николай бырааттын Ньургуну балачча тустан баран атаҕыттан харбаан ылан охторон кыайыыны ылла.

Онон СР Президенэ олохтообут анал бириһин Ил Түмэн бэрэссэдээтэлин солбуйаччы, Россия уонна Саха сирин спортивнай тустууга федерацияларын вице-президенэ, экономическай наука кандидата Михаил Ильин Эверстов уонунан тыһыынча хапсаҕайы сөбүлээн көрөр дьон уруйун-айхалын ортотугар дизель мотуордаах УАЗ-Хантер күлүүһүн Николай Чукровка үөрэ-көтө туттарда.

П.ФЕДОРОВ–СОМОҔО.

Доруобуйа харыстабылын 200 үоннаа П.Н. Сокольников төрөөбүтэ 60 сылларыгар

СОКОЛЬНИКОВ БЫРААС ЭМТИИР -СЭРЭТЭР КЫАҺА ҮОННА "КЫАҺЫТА"

Сахаттан бастакынан быраас идэтин ылбыт киһинэн 1882с. Санкт-Петербурга байыаннай медицинскэй академияны бүтэрбит Арҕаа Хангалас кинитэ Георгий Николаевич Слепцов буолар ("Саха сирэ", 2004 с. от ыйын 20 күнэ). Кини Дьокуускайга 7-8 сыл кэринэ үлэлээн баран Москваҕа тиийэн байыаннай госпитальга үөрүнүк үлэлээн үрдүк квалификациялаах хирург, медицинскэй сулуспа подполковника буолбут.

Онтон 1898 с. Москва университетын медицинскэй факультетын ситиһиилээхтик бүтэрбит П.Н.Сокольников, үөрэххэ киирэҕиттэн интэхтээбит бар дьонун арааччылыыр айыы санаатын толорон, дойдутугар туруорсан кэлэн, төрөөбүт Боотурускайын улууҕуттан ханна да халбарыйбакка, 18 сыл, хара өлүөр дылы, үлэлээбитэ. Прокопий Нестерович туһунан Саха сирин үөрэтээччи элбэх учуонай, суруйааччы суруйбуттара. Бастакы кинини сырдагаччынан оҕо эрдэҕинэ кининэн үрүн тыаанын өллөйдөппүт, историга И.С.Клиорина-Малькова буолар. Суруйааччы, поэт, биир дойдулаахпыт И.Е.Федосеев архивка хасыһан быраас туһунан элбэх чахчылары булбута. Кини олоҕун үоннаа үлэтин туһунан толору мунньуллубут чахчылардаах "Любящий вас Лев Толстой" диэн аатталаах кинигэни исторический наука кандидата, биир дойдулаахпыт В.В.Пинигин суруйан 1978 с. бэчээттэппитэ.

БЫЙЫЛ – БУ ОТ ЫЙЫГАР ТӨРӨӨБҮТЭ 140 СЫЛЫН ТУОЛАР. Мин мантан аллара Владимир Васильевич суруйуутуттан очкотооҕуга быраас эмтиир-сэрэтэр үлэтиттэн өскүлүт-махтайбыт түгэннэрбин суруйуом.

Прокопий Нестерович быраас быһыытынан бэлэмэ очкотооҕу таһымна үрдүк эбит. Ону кини бэйэтин улуу дьүкүөрүнэн, уостубат эхханынан ситиспитэ. Ол курдук, үгүс эрэйинэн-ыһалаҕынан Томскайга тиийэн 1892 сыллаахха университет медицинскэй факультетыгар тургутуу экзаменнары ситиһиилээхтик туттаран кчирбита. Манна 4 сыл умсулҕаннаахтык үөрэнэн баран П.П.Семенов – Тян-Шанскай диэн нуучча аан дойдуга биллибит уҥуоччулаах учуонайыгар, айанныыгар бэйэтин үтүө эрэ өттүнэн көрдөрөн, салгыы көмөлөҥнэрэн 1896 с. Москваҕа медицинскэй факультекка кэспүтэ. Томскайга А.С.Догель, А.М.Зайцев, Н.Ф.Кащенко, С.И.Коржинскай курдук бөдөн учуонайдарга, профессордарга үөрэммитэ. Онтон Москваҕа аан-дойдуга биллиилээх физиолог – И.М.Сеченев, Россияҕа оҕону эмтиир үөрэҕи (педиатрия) тэрүттээччи – Н.Ф.Филатов, нуучча уҥуоччулаах хирурга – Н.В.Склифосовскай, операционнай гинекологияны тэрүттээччи – В.Ф.Снегирев; факультет декана, патологическай анатомияны үөрэтэр – Л.Ф.Клейн курдук профессордар лекцияларын истибитэ, үөрэтиилэрин-такайыыларын барбыта элбэҕи этэр. Бүтэйдик сылларыгар терапевт, профессор А.А.Остроумов клиникатыгар госпитальнай терапияҕа субординатор быһыытынан элбэх үөрүйэҕи ингэриммитэ. Ити курдук кини "нуучча научнай медицинатын биһигэр" диринг билиилээх уоннаа элбэх сатабыллаах земскэй быраас быһыытынан хатарыллыбыта.

Владимир Васильевич, бастатан туран, Прокопий Нестеровичы доруобуйа харыстабылын тэрийээччи быһыытынан кэҥэтик тэнитэн сырдаппыт. Дьэ, кырдьык, кини манна очкотооҕуга кырыс сири тэлэр сир хорутаччыга тэнитээ. Аҕыйах тылынан сүрүн түгэннэри этэххэ маннык: кини Чурапчыга кэлээт эргэ бырааба уоннаа моссуйүөн дьиэлэрин көҥүллэтэн ылан, өрөмүөннэтэн 1900 с. муус устар 1 күнүгэр 5 куойкалаах балыыһаны аспыта. Салгыы өр кэм туруулаһан туруорсан 1912 с. 10 куойкалаах сана типовой балыыһа комплексын (ыарыһаҕы көрөр амбулатория уоннаа сытыаран эмтиир стационар, туспа сыстыганнаах ыарылаахтары сытыарар, быраас, фельдшер олорор дьиэлэрэ; покойницкай, булуустаах ампаар) туттарбыта. Черкеехха уоннаа Чычымахха балыыһа филиалларын, фельдшердаах пуннары астарбыта. Балыыһатыгар бүгэн олорбокко, алаастарынан ыһыллан олорор улууһун 31 тыһ. нэһилиэнньэтин фельдшерынан кэриҥ сылдьан сугулаан дьиэлэргэ мунньан көрөрө. Араас сыстыганнаах ыарылары болсоҕо дьаһаллары тэрийэн ыыппыттара. Очкотооҕу түҥкэтэх тыа сиригэр ол саная хоту кыаллыбата чахчы. Уобалас медицинскэй инспекциятыгар тыа сиригэр медицинаны сайыннарыы боппуруоспарыгар бэйэтин санааларын тиэрдэрэ. Ол туһунан Илин Сибиир хаһыаттарыгар суруйара. Холобур, 1903 с. бэйэтин 4 учаастагар 10 ый устата быраас көрбүт дьонун 16% харах ыарыылаахтарын ыйан туран амбулаторияҕа нэһилиэнньэҕэ мыыланы босхо түҥэтии уоннаа харах бырааһын (окулист) дуоһунаһын көрөөрү туруорсубут.

Прокопий Нестерович Москваҕа үөрэммит эмтиир-сэрэтэр кыаҕын очкотооҕу Саха сирин түн тыатыгар олох саналыы тэрийэн үлэлииригэр толору уоннаа кэдьүүстээхтик туһамматтыгын төһө эрэ эрэйдээҥ, харааһынна, кыаһыланна. Ол кини иэдэнэ (трагедията) этэ буоллаҕа... Ону бэйэтин хаан уруу норуотугар туһалыыр баҕата баһыйан тулуйбут буолуохтаах.

Эрисман курдук сэрэтэр медицина корифейыгар үөрэммит билиитин Чурапчыга аҕыйах да өттүн олоххо киллэрэрэ төһөлөөх ыарахан эбитэ буолуой? Сэрэтэр үлэҕэ кини билиитин таһымын маннык, киһи сөҕөр, чахчыта көрдөрөр: сана тутуллар балыыһатын кини тыа сиригэр культураны үөдүтэр киин оҥоро сатаабыта. Ол курдук, тутуу барыларыгар балыыһаҕа уоннаа олорор дьиэлэргэ ватер-клозет (сылаас туалет – уунан сайҕанар) баар буолуохтааҕын, Бүлүүгэ аран (проказа) ыарыылаахтар колонияларыгар баар курдук таҥас суулар массыына туруорсубут. Ити маҥнайгы баҕатын биһиги ааспыт үйэ бүтэһигин диэки олоххо киллэрэ сатаабыппыт. Мин:"Очколорго ханнык стиральнай массыына баара буолуой?" – диэн соҥуйбутум. Ону үс сыллааҕыта Суотту музейыгар уу хараҕынан көрөн итэҕэйдим. Мас буочука иһигэр илиинэн эриллэр ыктарардаах немец фирматын оноҺуга.

Сокольников очкотооҕу харана дьону-сэргэни сырдатааччы этэ. Ыраас-чэбдик олоҕу балыыһатын, бэйэтин үтүө холобурдарынан көрдөрөрүн, быһааран кэпсиирин таһынан араас албынныыр, биллээҕимсийэр "норуот эмчиттэрин", сөҕуумсуйааччылар кутталларын сараныыра. Наукаҕа олоҕурбут медицина ордуктарын көрдөрө, биллэрэ сатыыра.

Быһаччы эмтиир үлэтигэр диринг билиилээх, элбэх сатабыллаах, дэгиттэр быраас эбит. Пинигин В.В.:"Сокольников лечил и внутренние, и глазные болезни, делал хирургические операции: удалял аппендиксы, оперировал веки, ампутировал конечности и.т.д." – диэбитэ. Уоһэ этиллибитин курдук, профессор А.А.Остроумов клиникатыгар чочулаан ис ыарыылары эмтииргэ бэлэмнэммит буолан очкотооҕу таһымынан улахан кыахтааҕа. Эминэн хаачыллыыта быстар мөлтөҕө, ыарыыны чочулуурга туох да көмөлөөтө суоҕа үлэтин атахтаабыта. Билигин биһиги быстан хаалдахтарына "илиитэ-атаҕа суох буолар", антибиотиктарбыт, атын да антибактериальнай, гормональнай, хаан баттааһынын түҥэрэр, тымыр эмтэрэ айылла да иликтэрэ. Новокаин 1905 с. баар буолбута. Аны эмтэрин ыарыһахтарга бэйэтэ мэзрэйдээн, ыйааһыннаан, суурайан, оргутан бэлэмнииргэ.

Прокопий хирургическай көмөҥ оҥорор кыаҕа кыра эбитэ буолуохтаах. Медицина бу салаатын сайдыытын таһыма оннук этэ. Ыарыыны мүлүрүтэргэ морфин, кокаин эрэ бааллара. Оттон быстах "утутарга" - наркозтуурга эфир туттуллара. Онон ис органнарга улахан клиникаларга операция оҥорор эбит буоллахтарына, Чурапчы балыыһатыгар киһи санаммат да этэ. Университеткэ үөрэнэр кэмигэр киһи иһин алын өттө улаханнык тиинигирэн ыалдьан баран иринэриитэ мунур оҕоҕос суҥуруттаан буолара сана быһаарыллан эрэрэ. Итини эмтиир тактикаҕа мөкүөр, кини бэттэх кэлбитин кэнэ, 1905 с. хирурдар маҥнайгы съезтэригэр буолбута. Онон кини мунурдааҕы быһар кыаҕа суох буолан "абааһы иһин убахтаан" (перитонит) өлөр мөксүүгэ сытар киһиэхэ көмөлөөр кыаҕа суоҕа. Оттон улахан оҕолго эмсэҕэлээбит киһини тургэнник эфирынан "дөйүтэн" (рауш-наркоз) эбэтэр морфинынан мүлүрүтэн баран илии, атах туһаттан тахсыбыт өттүн быһар; аһаҕас тостууну тутара, диринг баайы ыраастыыра, хаан барыытын тохтоторо.

Кини хирургическай көмөҥ оҥорор кыаҕын национальнай архивка харалла сытар инструменнарын испиинэгэ кэрэһэлиир. Ол курдук, быһар-отор, хайытар араас скальпеллардаах, кыттыйдардаах, ампутация оҥорор улахан быһахтардаах, баайы-үүтү тигэр токур иннэлэрдээх, ону тутар "иглодержателлээх", араас пинцеттээх, күрүчүөктээх эбит. Онкообор ынуохха "улэлиир" эрбиилээх, долотуоллаах, сыпсылаах, молотоктаах. Очкотооҕу кэм биир иэдээнэ – дифтерия ыарыы. Оҕо күөмэйин чалҕаҕынан бүрүйэн (отек гортани) тыынын хаайыытын түгэнигэр суҥаллык моой иннинэн күөмэйи хайытан (трахеотомия) баран тимир токур трубканы уган оруһуйар операцияны хас биирдии тыа бырааһа сатыахтааҕа. Кини онно бэлэмэ – трахеостомическай трубкалаах. Итини таһынан суҥуруу түбэлтэтигэр куртаҕы суулларга туттуллар эндалаах, хабахха убаҕас хаайдардаҕына таһаарар катептердаах, цистостомнаах, кэнэтэр буктардаах; гемморойга көмөлөөр аппараттаах (аппарат для раздавливания геммороидальных шишек).

Суҥал түгэннэргэ харахха операция оҥороро, Инструменнар испиинэктэригэр халтаһа операциятыгар туттуллар араас тоҺуоннаах кыптыый, пинцет, инно, мотуок туттуллар араас тоҺуоннаах кыптыый, пинцет, инно, мотуок солко сап бааллара. Одуруун (трахома) ыарыы содулугар халтаһа бүүрэ тардыллан кыламан, хараах харатын аалан киһи күн сырдыгыттан магаыттан быыһыыра. Ол туһунан Пинигин В.В. быраас архивыттан уоннаа дьон ахтыытыттан хас да чахчыны суруйбута. Суҥал түгэннэ Прокопий Нестерович хараххо уустук да операциялары (придоэктомия, энокуляция хараххо уустук да операциялары (придоэктомия, энокуляция хараххо уустук да операциялары (нож для удаления о.д.а.) оҥороро онно туттуллар быһахтааҕа (ножницы для экстирпации хрусталика), кыптыыйдааҕа (ножницы для экстирпации хрусталика), кыптыыйдааҕа (ножницы Weckerгадля придоэктомии), главного яблока, ножницы Weckerгадля придоэктомии), главного яблока, пинцеттээҕэ (пинцет для экстирпации главного яблока, пинцет для вынимания остатков хрусталика) кэрэһэлиир.

Кулгаах, күөмэй, мурун да ыарыыларыгар кыахтааҕын инструменнара эмиэ көрдөрүллөр (рефлектор с лобной повязкой, зеркало Крамера, зеркало гортанное и.т.д.).

Дьахтар моҥуогурбакка төрүүрүгар бэйэтэ да, кэлин акушеркалара да тустаах пособиялары суруйан туһалара элбэх. Оттон араас моҥоллор тирээтэхтэриҥэ хирургическай да көмөҥ оҥороро (наложения щипцов, краниотомия и извлечения плода, перинеотомия и.т.д.). Онно туттуллар инструменкардааҕа.

Очкотооҕу быраас ис дьыала министерстаотын сулуусплаааҕа этэ. Судебнай-медицинскэй экспертизаны хас биирдии учаастак бырааһа оҥорор эбээһинэҺэ буолара. Сокольников үөрэхтэнэ тойоттор модьуйуулларыгар тэтэрүлэрэ экспертиза ыытта Эдьигээннэгэ, Булуҥна, Уоһэ Дьааныга тиийэ атынан барара. Оннук ыйы-ыйынан сыҥдалаҕаннаах сырыылар эти-сиини элэтэллэрин, сыраны-сылбаны быһалларын, күнү-дьылы барыылларын аанан кини тус олоҕор иэдээн- төрүөтүнэн буолбута (кэргэнин ороспуойдар куттаннар ньиэрбэтинэн ыалдьыбыта, улахан кыыһа Валя, дьиэ үрдүттэн аҕыс сууллан тыына быстыбыта).

Аны быраас эмтиир үлэтин кэмэйин көрүөҕүн. Дьокуускай уокурук 4-с врачебнай учаастагын сыллааҕы отчуотун Владимир Васильевич архивтан булбутунан, 1899 с. быраас уоннаа фельдшер 3983 төгүл дьону көрбүттэр. Ордук харах ыарыылаах элбэх эбит – 405 киһи. Тыынар орган ыарылаахтар – 244, ас быһарар органнара – 236, оҕоломуттар уоннаа үлүйбүттэр – 150. 1908 с. стационарга 56 киһи 1445 куойка күн сытан эмтэммит. Амбулаторияҕа – 2944, 1910 с. – 5769, 1912 с. – 7119 сырыы буолбут. 1914 с. стационарга – 90 киһи сытан, амбулаторияҕа 11297 төгүл дьон көрдөрбүт.

Дьэ, ити курдук, Прокопий Нестерович бэйэтин кэмигэр олус үчүгэй бэлэмнээх, билиитинэн-көрүүтүнэн, сатабылынан улахан кыахтаах земскэй быраас медицина сайдыыта тиийбэтинэн уоннаа Саха сирин түн тыатыгар "илиитэ-атаҕа баайыллан" ыалдьыбыт, эмсэҕэлээбит дьонго көмөлөөр кыаҕа сарбыллыбыт иэдээнин биһиги, билиҥки эмчиттэр, өйдөөн-санаан көрдөхлүтүнэ, кини төрөөбүт норуотугар хайаан да көмөлөөр тулхадыйбат дуулаҕа санаатыгар, сүдү сүрүгэр дөкөс төгүл көрүйэн сүгүрүйэбит. Оттон быраас идэтин баһылыыра быһаарыммыт устудьуоннар уоннаа сана үлэлэрин саҕалаан эрэр эмчиттэр кини олоҕун, хорсун быһыылаах эмтиир-сэрэтэр үлэтин сыныйан үөрэтэллэрэ үтүө үктэл эрэ буолуоҕа.

А.ПЕРМЯКОВ,
физиотерапевт-быраас.

Кыайыы 60 сыла

ФРОНТОВИК КӨҺӨРҮЛЛҮҮ КЫТТЫЫЛААҔА

Хатылы нэһилиэгэр сэрии иннинэ биис колхоз баара. Онтон "Кыһыл Толоон" колхоз үс сайылыгынан олорбуппут. Толоон, Чөмүчээн, Осхор диэн аатталаллара. Ити сайылыктарга сүрүннэн маннык аҕа уустара олорбуттара: Чөмүчээннэгэ – Быыралар, Сомойууннар, Санныкылар; Толоонго – Бурҕаанайдар, Тооколор, Кэдэргиннэр, Маабыралар, Дьоссүөктэр, Липпиилэптэр; Осхорго: Буут сыалаахтар, Кылааткыннар, Мукураахтар диэннэр. Ити мин 20-с үйэ саҕаланыытынаадыы аатторынан ахтан аһарчаатым. Толоон сайылыкка олорбут Бурҕаанайдартан төрүттээх Аҕа дойду Улуу сэриигин биир актыыбынай кыттыылааҕын, Кыайыы 60 сылынан сибээстээн Устинов Константин Дмитриевич туһунан туугу өйдүүрбүнэн, билэрбинэн суруйарга сананным.

Кестөкүүн аҕата Миитэрэйдээн, ийэтэ Өлөөнө диэн сүрдээх холку, сымнаҕас, элбэх оҕолоох, суоҺулаах, сылгылаах ыал этилэр. Улахан уол Борокуопай, Кестөкүүн, Сэмэн, биир кыыс Өлөксөөс, Уйбаан иитиэхэ улаппыта.

Кестөкүүн дьоно элбэх оҕолоох буоланнар сайылык оҕолоро, дөкөс атын сайылыктан тиийэ кэлэн кинилэргэ мустан оонньуурбут-көрүлүүрбүт. Ордук кыра саастаахтар, биһиги баарыскаларбыт. Сэмэн, Өлөксөөс, Бааска – Болтоко, мин – Ньукулаас, Сэмэн, Мэччик улахан уола, Чөмүчээннэн Боппуок Кестөкүүн, Баабылап Миитэрэй уо.д.а.

Кестөкүүннээх, Сэмэн - үөрэхтээх, Өлөксөөс атахтарынан кытыгырас, үчүгэйдик сүүрэр этилэр, биһигини чугаһаппат буолаллара. Өлөксөөс сройуонна үчүгэйдик сүүртэлии сылдьыыбыта.

Дьэ, итинник үүт-тураан олорон оонньуу-көрүлүү, үлэлии-хамсыы сылдьыыбыппыт. Чурапчыга Сарданаҕа - ыһыахха оонньууну көрө олордохпутуна, ити 1941с. ыам ыйын 22 күнэ этэ, очкотооҕу Осовиахим бэрэссэдэтэлэ, Төлөйтен төрүттээх Захаров, Германия Советскай Союзка сэриинэн саба түспүтүн туһунан соҺумар сураҕы иһитиннэрбитэ. Ол сайын биһиги колхозтан бастакы хомуурга Попов С.А. барбыта. Онтон Үстүүкэп Кестөкүүн сэтиннэн ыйга армияҕа ыытыллыбыта. Кэргэнэ Мотуруона биир уоллаах хаалбыта.

Кестөкүүн армияҕа Ленинградскай фронт 198 стрелковай дивизиятыгар, 1029 стрелковай полкатыгар стрелогунан сылдьыыбыт. 1942с. муус устарга кини Ленинградскай фронта, дивизията Ленинград куораты көмүскэспитэ. Кинилэр обороналара тутаах стратегическай пуунныыттан биирдэстэрэ эбитэ үһү. Дьэ, ол иһин Гитлер командованиета үҺулуччу болҕомтону, күүһү, суолтаны оонньо уурбута диэн Кестөкүүн ахтара. Кырыктаах кыргыыныга сылдьан анар илиитин, тарбахтарын быһа ыттаран, араанньы буолан өр госпитальга сыппытын кэннэ дойдутугар төнүннэрбиттэр. Ол кэмиэ биһигини аны Обком бюротун хара дьайдаах 213-с № дэҕэх уураҕынан хоту - Кэбэйиэгэ, Эдьигээннэгэ, Булуҥна күүстэринэн көһертөөн, ол иһигэр биһиги колхозпутун эмиэ ыытаннар, Бэстээх биэрэгэр талах быыһыгар сытар кэммитигэр Кестөкүүн дойдутугар аастыт эбит. Сүрдээх ер кэтэспит борохуоппут дьэ кэлэн, Бромбахта диэн баржаҕа тиэлиннибит. Борохуот тыраабын ылан эрдэктэринэ биэрэктэн солдатскай таҥастаах, сүгэнэрдээх киһи сүүрэн кэллэ. Баржаҕа ыстаммытын соҺо тардан ыллылар. Өйдөөн көрбүппүт биһиги Кестөкүүммит эбит. Кырдьаҕастыын-эдэрдиин соҺуйуу-өмүрүү бөҕө. Кини Булуҥунан төрөөбүт Чурапчытын ороҥуонугар тутууга үгүс сыратын биэрбитэ, дьонугар-сэргэтигэр өнөтө элбэх.

Убайбыт Кестөкүүн иккки олоххо олорбута. Бастакы кэргэниттэн Мотуруонаттан алта оҕо хаалбыта, иккис кэргэнэ Настаа батыһыннарыы уоллааҕа уонна киниттэн биирдэ оҕоломмута. Онон барыта 6 уоллаахтара, 2 кыыстаахтара. Сүрдээх эйэлээхтик, үчүгэйдик олорбуттара. Оҕолоро барыы ыал буоланнар, дьиэ-уот туттаннар элбэх сиэни, хос сиэни баҕалаах эбиттэрэ.

Кестөкүүн бэйэтэ даҕаны сатала-алыба, көмөтө сүрдээх киһи этэ. Биһиэхэ барыбытыгар бырааттарым диэн мэлдьи үөрэ-бэлэхтэтэр. Кини билигин баара буоллар 88-с саастаах оҕонньор буолуохтаах этэ.

Константин Дмитриевич үгүс наҕараадалардаах. Олортон сорохторо манныктар: медаль "За отвагу" (указ Президиума Верховного Совета СССР от 15 февраля 1968 г.); "50 лет ВС СССР" (указ През. Верх. Совета СССР от 26.12.67 г.); "20 лет Победы в ВОВ 1941-45 гг." (указ През. Верх. Сов. СССР от 23.02.66 г.); "За победу над Германией"; "За доблестный труд в ВОВ 1941-45 гг."; "За боевые заслуги".

Н.Г. КРИВОШАПКИН.
Хаартыскаҕа: К.Д. Устинов.

Кыайыы 60 сылыгар

Өлүүнү кыайбыттар - өлбөттөр!

Улуу Кыайыы Күнэ! Суолтата мунура суох, күүтүлэрэ, соҕуччу үөрүү өрөгөйдөөх, кинизэ тэнгэзэ күн суох хоруйа.

Сэрии кэннинэҕи биһиги көлүөнэ теҥ даҕаны Аҕа дойду Улуу сэриитин ийэ, аҕа, билиннги тыыл ветераннарын ахтыыларын истэн-билэн сылдьыбыт. Хас биирдии ыалы хаарыйбыт алдьархай ыар содулуттан суох буолбут аҕаларбыт, эдэркээн олохторун ситэ олорботох уолаттар сырдык кэрэхтэрин ахтан-санаан аахар, үүнэр эдэр көлүөнэҕэ кэпсээн хаалларар биһиги ытык иэспит буолар.

Сиэмэ сиргэ түһэн, өлгөмнүк үүнэрэ эбэтэр инэн-сүтэн хаалара бу үрдүкү айыы тойонтон, айбыт төрөппүт дьонтон тутулуктааҕа биллэр. Этэргэ дылы, кимтэн кииннэҕэ, хантан хаанналаҕа, ханна үөскээн-төрөөн улааппыта олоххо улахан суолталаах.

Ол курдук биһиги дьиэ кэргэн эҥээлэрэ: Пестерев Александр Кузьмин Чурапчы улууһун, биирдэрэ Аргунов Николай Николаевич Мэнэ-Хаҥалас олохтоохторо, үлэ, сэрии ветераннара.

Аҕа саастааҕын быһыытынан мин бэйэм аар тойон аҕабыттан саҕалыахха. Биһиги Пестеревтэр таптыыр, ахтар Чурапчым Мэлдьэхси нэһилиэгин өн буоруттан, үтүө дьонуттан төрөөбүппүт. Биһиги аҕабыт Александр Кузьмин 1910 сыллаахха Мэлдьэхсиэ дьаданы баайынай кэргэнигэр төрөөбүтэ. Эдэр саастыгар 1931 с. "Ыччат" диэн нэһилиэк табаарыстыбата гэриллибитигэр суотчутунан үлэлээбитэ, онтон 1932 сыллаахтан нэһилиэк сэбиэтин секретарынан үлэлиир. 1935—1940 сылларга диэри бөдөҥсүйбут "Кыһыл оҥс" колхозка председателинэн, онтон колхоз арахсыытыгар председателинэн талыллан, "Тахсыбыт сардаҥа" колхоһу Мэлдьэхсиэ төрүттэспитэ. Ол үлэлии сылдьан, 1943 сыллаахха тылланан фронтна барбыта. Забайкальскай байыаннай уокурук 582-с дивизиятыгар рядовой автоматчик быһыытынан сэрии бүтүөр дылы сулууспалаабыр. Онтон милитаристскай Японияны утары сэриигэ 1946 сыллаахха диэри кыттар. Онно бинир түгэни суруйан хаалларбыттан аҕалыахха: " Япония сэриилэринэн бөҕөргөтүммүт Хайлар куораты ылыыга бирикээс ылан сатыы айаҥка турбуппут. Барыта степь дойду буолан уу суох, олус итии таас сир буолан, айан улахан эрэйдээҕэ. Элбэх өлүү-сүтүү тахсара. 17 хонук айаннаан Аргун өрүс үрдүгэр куораты босхолооһунтка кыттыбыппыт. Улахан утарсыыны Хайлар куораты ылыыга көрсүбүппүт, бүттэлээх дьиэ-уот ордубатах — ыныырык хартыына этэ. Онтон биһигини, автоматчиктары, грузовой массыынаҕа олордон төгүрүччү тобуктатан олорон тохтоло суох ытарбыт. Оннук хас да куораты түргэн ускуораһынан ааспыппыт. Күннэ 20—30-т. уу көс сири барабыт дииллэрэ. Ардыгар кылгастык токтоон, өлбүттэри, бааһырбыттары суөкэнэн, эбии саллаат ылан айанныырбыт,"— диэн аҕам кэпсиирэ. Аҕам "Бойобуой үгүөлэрин иһин", "Японияны Кыайыы иһин" мэтээллэрдээх. Япония сэриититтэн 1946 сыллаахха өлүөр кэлэн дьонун үөрдубута.

1946—1948 сылларга Болтоно нэһилиэгэр колхоз председателинэн, салгыы Мэлдьэхси нэһилиэгэр сэбиэт председателинэн талыллан, 1951 сыллаахха диэри үлэлээбитэ. 1965 сыллаахха Дирин бөһүөлэгэр оҕолорун үөрэттэрээри көһөн кэлбиттэрэ. Онтон 1971 сыллаахха диэри почтальонунан үлэлээн, пенсияҕа тахсыбыта. Бочуот кинигэтигэр киирбита. Дьэ, ити курдук Улуу сэрии ветерана уоттаах сэриттэн ордон кэлэн, барыта 10 оҕону төрөтөн, тулаайах хаалбыт икки сиэнин иитэн, барыбытын үөрэттэрэн, үлэһит дьон сыдьаанын ыарбута. Үлэттэн илиитин араарбакка сылдьан 76 саастыгар ыалдьан суох буолбута.

Онтон иккис эҥэбит педагогическай үлэ, сэрии ветерана Аргунов Николай Николаевич Мэнэ улууһун Тараҕай нэһилиэгэр 1918 сыллаахха алтынньы 5 күнүгэр төрөөбүтэ. Бүтэйдээх орто оскуолатын 1938 сыллаахха бүтэрээт, 1940 сыллаахха Дьокуускайга сибээс техникумугар үөрэммитэ. Үөрэҕин бүтэрэн баран, 1940 сыл күнүгэр кыһыл армияҕа баҕа өттүнэн тылланан баран. Сибирской байыаннай училищетын бүтэрэн, 1942 сыллаахха олуннуу ыйга иладьыай сержант эҥэриэтэн ылбыта. Ити кэнниттэн 1006№-ээх стрелковай полк үҥүс батальонун бастакы ротатын бастакы взводун командирынан анаммыт. Сталинград куорат туһаайыытыгар буолбут сэриилэргэ кыттыыны ылбыт. Ростов куорат таһыгар пехота-матушка взводун командирынан сылдьан хабыр хапсыһыыга түбэһэн, 1942 сыллаахха снаряд тэбиитигэр түбэһэн, өйүн сүтэрбит. Өйдөнөн кэлбитэ кемелеһеччүгэ нуучча табаарыһа госпитальга сүгэн-көтөҕөн аҕалбыт. 18 оскуолка этигэр хатаммытын ылбыттар,онтон түөрдэ төбөтүгэр, сиппигэс бинилигэр, илиитигэр улахан баастараах, контузия ылбыт эбит. Ону саҥчасть врачтара хайдах тыыннаах ордубутун сохпуттэрин кэпсиирэ.

Николай Николаевич кадровай офицер быһыытынан элбэх эдэр буойуттары сэриилэһии уустук ньымаларыгар үөрэппитин аҕаан ситэр уустук. Госпитальтан тахсаат, 1943 сыл бүтүүтэ Харьковскай уобалас Двуреченскай оройуонун военкоматыгар инструкторынан үлэлии сылдьан 1945 сыллаахха муус устар 24 күнүгэр армияттан демобилизацияланар, ыам ыйын 8 күнүгэр дойдутугар эргиллибит.

1945 сыллаахха сайын Дьокуускайга радиокомитекка үлэлээбит. Онтон педагогическай үлэтин күнүн 1945 сыллаахха Ытык-Күөлтэн саҕалаан 1946—1949 сылларга Эдьигээн улууһугар, онтон 1950—1951 сылларга Табаҕа оскуолатыгар физкультура учуутальынан үлэлээбит. Ити курдук эҥэбит барыта 15 сылы эдэр ыччаты иитиигэ күүтүн-уоҕун эдэрдии эрчимин анаабыта.

Онтон 1960 сыллаахтан мясомолпром Табаҕатааҕы эти совотуопкалыыр пуунугар приемщигынан үлэлээн, күүннүү сүөһү өлөрүүтүгэр үгүстүк тоҥмута-хаппыта. Совхозтар сүүһүгэн тонна эттэрин үрдүк хаачыстыбалаахтык туттарары ситиспитэ. Сэриигэ ылбыт баастара, контузията охсон, эҥэбит баара-суоҕа 56 эрэ саастыгар эмискэ сүрэҕинэн ыалдьан өлбүтэ.

Онтон биһиги эбээлэрбит: үлэ, тыыл ветерана Пестерева Аграфена Иннокентьевна, иккис эбээбит 12 оҕону төрөтөн, иитэн улаатыннарбыт Герой-Ийэ Матрена Егоровна Крылова эҥэлэрбитигэр биэс тыыл, эрэллээх доҕор, иллээх дьиэ кэргэн олоҕун сагабыллаахтык көрөн-истэн олорбут үтүө үлэһит кэргэттэр буолан, эҥэлэрбит олохторун сырдаттахтара. Кинилэр тустарынан өлбөөдүйбэт өйдөбүлү хаалларбахтара.

Биһиги күнү дьоннорбут ыралаан ыпсаран аҕалбыт олохторо-дьаһахтара салгыы тупсан киэрэйэн иҥэрэ буоллар ханнык. Билигин баар сэрии ветераннара оҕолорун, сиэннэрин дьоллорунан угутталаан, хинилэргэ күүс-көмө буолан эссе үөннүк олордуннар диэн баҕарабын.

Онтон биһиги дьиэ кэргэнигэ ытыктабыллаах эҥэлэрбит Александр Кузьмин, Николай Николаевич сырдык кэриэтэрэ умнуллубакка, көлүөнэттэн көлүөнэҕэ уос номоҕо буолан умнуллубатын.

Мария АРГУНОВА,
общ. корреспондент.

Информация о расходовании средств обязательного социального страхования на оздоровление детей по Чурапчинскому улусу в 2005году

До 1 декабря 2004 года страхователи — это юридические лица и индивидуальные предприниматели нанимающие работников на основании трудового договора подали заявки на ассигновании оздоровления детей на сумму 1153,8 тыс.рб. За счет средств обязательного социального страхования в 2005 году оплачивается:

а) полная или частичная стоимость путевок;

а детские санатории-для детей в возрасте от 4 до 14 лет (включительно) и санаторные оздоровительные лагеря круглогодичного действия- для детей школьного возраста до 15 лет (включительно) со сроком пребывания 21—24 дня из расчета 400 рублей на одного ребенка в сутки. В районах и местностях, в которых в установленном порядке применяются районные коэффициенты к заработной плате, максимальный размер стоимости путевки в сутки на одного ребенка определяются с учетом этих районных коэффициентов;

в загородние стационарные детские оздоровительные лагеря со сроком пребывания не менее 7 дней в период весенних,осенних и зимних школьных каникул и не более чем за 24 дня в период летних школьных каникул для детей школьного возраста до 15 лет (включительно) в размерах, утвержденных приказом РО ФСС РФ по РС(Якутия) от 06.05.2005г. №821. Стоимость койко-дня 387 руб.

б) стоимость набора продуктов питания для детей школьного возраста до 15 лет (включительно) застрахованных граждан в оздоровительных лагерях с дневным пребыванием и организацией двух или трехразового питания не более чем за 21 день пребывания в период школьных каникул исходя из стоимости одного дня, утвержденного приказом РО ФСС РФ по РС(Я) от 02.03.2005г. №271 90 рублей в день на одного ребенкаи на основании договоров заключенных Региональным отделением с Администрациями и Управлениями образованием улусов и городов.

в) стоимость проезда лиц, выделенных для сопровождения детей школьного возраста до места нахождения детских санаториев и санаторных оздоровительных лагерей круглогодичного действия и обратно, а также суточных на время их пребывания (в случае необходимости-до 3 суток) по нормам возмещения командировочных расходов (100 руб.в сутки) из расчета один сопровождающий на 8 детей в возрасте от 7 до 9 лет, на 12 детей в возрасте от 10 лет и старше, на 12 детей разных возрастов. В целях необходимости укрепления здоровья детей застрахованных граждан, снижения заболеваемости, сохранения уровня оздоровления 2005 году целесообразно направлять средства обязательного социального страхования на оздоровление детей в загородных стационарных детских оздоровительных лагерях.

По приказу № 271 от 02 марта 2005г., №968 от 09 июня 2005 г., №1036 от 20 июня 2005г. ГУ РО ФСС РФ по РС(Я) по Чурапчинскому улусу выделено следующие расходы:

а) на санаторных оздоровительных лагерей круглогодичного действия сумма ассигнований по статье " Оздоровление детей и подростков" на 2005 г. выделено 1153,8 тыс. руб. дополнительно 462,1 тыс. руб. всего: 2015,9 тыс.руб.

б) в целях организации деятельности оздоровительных лагерей с дневным пребыванием для детей застрахованных граждан и установления порядка их финансирования, в части оплаты стоимости набора продуктов питания за счет средств обязательного социального страхования выделено 1512,0 тыс.руб. дополнительно 585,9 тыс. руб. всего: 2097,9 тыс.руб.

в) стоимость проезда лиц.выделенныхдля сопровождения детей школьного возраста до места нахождения детских санаториев и санаторных оздоровительных лагерей круглогодичного действия и обратно 32 тыс.руб. Итого: 4145,8 тыс.руб.

Все финансирования распределены по страхователям. В случае оказания помощи страхователям — бюджетным организациям и организациям финансовое положение которых не позволяет им оплачивать стоимость путевок, в приобретении путевок Региональным отделением в названные лагеря, заявка страхователя на перечисление должна содержать дополнительные данные:

1. Решение комиссии (уполномоченного) по социальному страхованию (указание даты и номера соответствующего протокола заседания);

2.Количество и сроки путевок в конкретные детские санатории, санаторно-оздоровительные лагеря круглогодичного действия, загородные детские оздоровительные лагеря;

3. Название и месторасположение данных учреждений;

4.Банковские реквизиты с визой и печатью.

5.Справку о погашении задолженности по обязательному социальному страхованию ; (копии платежных поручений)

6.Справку о погашении задолженности по обязательному социальному страхованию от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний; (копии платежных поручений)

7.Справку о погашении пени от камеральной проверки. (копии платежных поручений)

Просим письменно уведомляете эти ассигнования перераспределяются другому страхователю.

Лето — пора отдыха детей застрахованных граждан.

Желаем хорошо отдохнуть, набирать силу и здоровье на предстоящий учебный год.

Уполномоченный по Чурапчинскому улусу отдела работы со страхователями Филиппова В.П. Государственное учреждение Региональное отделение Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Саха (Якутия).

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМЫХ РЕГИОНАЛЬНЫМ ОТДЕЛЕНИЕМ ФСС РФ по РС (Я) САНАТОРНЫХ ЛАГЕРЕЙ КРУГЛОГОДИЧНОГО ДЕЙСТВИЯ

№	Название	Кол-во дней	Номера	Цена путевки за 1 к/д в руб.	Описание
1	Абырал	21	3-4-х местные	560	Расположен в г. Якутске, общетерапевтический профиль, разнообразная культурно-массовая программа Тел.368603,369339
2	Алаас	21	3-4-х местные	560	Расположен в г. Якутске, общетерапевтический профиль Тел. 351133,363673,361384
3	Арктика	21		573	Расположен в п. Депутатский Усть-Янского улуса, общетерапевтический профиль Тел. (266)27564,27195
4	Кэскэл	21	3-4-х местные	560	Расположен в г. Якутске, оздоровительные мероприятия с помощью традиционных и нетрадиционных методов лечения Тел.357332,357417
5	Ленские зори	21	3-4-х местные, удобства на этаже	560	Расположен в г. Якутске, п. Табага, общетерапевтический профиль Тел.408798
6	Металлург	21		560	Расположен в п. Нижний Куранах Алданского улуса, общетерапевтический профиль Тел. (245) 62335
7	Куо халлын	21	3-4-х местные, удобства в номерах	560	Расположен в п. Бетинь Амгинского улуса, общетерапевтический профиль Тел.(242)2 73 25
8	Сосновка	21	4-х местные	560	Расположен в п. Нижний Бестях, общетерапевтический профиль Тел. (243) 27440
9	Сосновый бор	21	3-4-х местные	560	Расположен в г. Якутске, общетерапевтический профиль Тел.368836,368928
10	Хоту	21	3-4-х местные	560	Расположен в г. Якутске, общетерапевтический профиль, культурно-массовые мероприятия Тел.432001,4323
11	Чэбдик	21	2-3-х местные	560	Расположен в г. Якутске, общетерапевтический профиль Тел.369239,369460

Министерство науки и профессионального образования Республики Саха (Якутия). Управление начального профессионального образования.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ЛИЦЕЙ № 14
объявляет набор на 2005–2006 г.

Форма обучения: дневное.

Прием на базе общего среднего образования (после 11 класса).

1. Обработчик алмазов (огранщик алмазов в бриллиант, обдирщик алмазов, распиловщик алмазов). Срок обучения–1 год.
2. Автомеханик (слесарь по ремонту автомобилей, слесарь по топливной аппаратуре, водитель автомобиля). Срок обучения–1 год.
3. Секретарь. Срок обучения–1 год.
4. Повар, кондитер. Срок обучения–2 года.

Прием на базе после 10 класса:

1. Мастер сельскохозяйственного производства (слесарь-ремонтник, тракторист-машинист, водитель автомобиля, животновод) на 2 курс.
2. Бухгалтер. На 2 курс.

Прием на базе после 9 класса.

1. Портной. Срок обучения–3 года.

Порядок приема и зачисления

Поступающие в ПЛ предоставляют документы:

1. Заявление на имя директора.
2. Аттестат об общем среднем образовании (подлинник).
3. Медицинскую справку (форма 086 у).
4. Сертификат о профилактических прививках (форма 156 у).
5. Фотографии (матовые) 3х4 см.–4 шт.
6. Характеристика с места работы или учебы.
7. Справка о семейном положении.
8. Справка о доходах семьи.
9. Военный билет или приписное свидетельство.
10. Поступающие на курс водителей медицинскую справку формы ГИБДД.
11. Паспорт или свидетельство о рождении.
12. Трудовая книжка (копия).

Прием документов до 24. 08. 05. Зач. 30. 08. 05.

Зачисление в ПЛ осуществляется по итогам собеседования.

Часы работы: 9-12 чч., 2-5 чч. Прием документов с 1 июля 2005 г. Телефоны (251) 41-104, 24-342. Адрес: 678678 Чурапчинский улус, с. Ожулун.

Администрация ПЛ.

ЭҺЭРДЭЛИИБИТ!

Күнду кэргэлиин, аҕабытын, эҥэбитин, убайбытын, уолбун Ярыылаах кэнилиэгин олохтоогун СИВЦЕВ Роман Николаевичы 55 саастыын туолбут үөрүүлээх күннүнэн эҕэрдэлиибит!

Күнду кинибитигэр чэгиэн дорообуйаны, үйүн дьоллоох олоҕу, үөрүү-көтүү эҕэлгэтин баҕарабыт.

Эн чугас дьоҥҥор хаһан да уостубат сылаас сыныаныҥ, курдук көрө-истэ, араҥаччылыы сылдьарыҥ ийин ааҕыллыбытын тиэрдэбит.

Эҕэрдэни кытта кэргэниҥ, аҕаҥ, балтыҥ Мария Николаевна дьиэ-кэргэттэрэ, оҕолорун, сиэнэриҥ Сивцевтэр уонна Трофимовтар дьиэ-кэргэттэрэ.

ХХХ

Күнду кыыспытын, балтыбытын, эдьиийбитин Настяны, кутүөппүтүн Алешаны ыал буолбут үөрүүлээх күннүтүнэн уонна Алешаны үөрэх үрдүк кыһатын ситиһиилээхтик бүтэрбитинэн иэдэстик-истинник, ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит!

Эдэр саастыт таптала өрүүтүн ыраас сырдык, сылаас сыдьаайынан сырдык туруун. Түйгунтан түйгун дорообуйаланыҥ, бэйэ-бэйэҕитин өйөөн, өйдөөн.

Саха сиэринэн дьоҥҥо-лаана лаҕыллаах, ыалдьытылгах ыал буолуҥ!

Эҕэрдэни кытта ийэҕит, аҕаҕыт, биргэ төрөөбүттэриҥ, Горнайтан, Кэбэйиттэн, Эҥьигээнтэн, Дьокуускайтан чугас аймахтарыҥ.

ХХХ

Күнду Варвара Прокопьевнаны ҥбылҥойдээх 65 саастыын туолар бэлиэ күннүнэн иэдэстик, истинник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик дорообуйаны. Чугас дьоҥҥор кыһалыныылаах сыныаныҥ, өйөбүл, күүс-көмө буоларыҥ ийин ааҕынабыт. Устата биллибэт үйүн олоҕу, түгэҕэ биллибэт дьолу-саргыны, дьон ортотугар курдук үөрэ-көтө, кэрэни кэрэхсии этэҥнэ сылдьарыҥ баҕарабыт.

Эҕэрдэни кытта остолобуойга биргэ ааллаабит дьоҕоолоруҥ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Срочно требуется временный работник со знанием компьютерной техники и программ Adobe Photoshop, Corel Draw, Office, Quark Xpress.

Обращаться по тел: 41 - 265, 41 - 332.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

ГАЗ-53 бортовой массыынаны. Сүүрэ сылдьар. Туруга үүгэй. Телефон: 28-223 (Чыалпара).

ххх

Суҥаллык сана ВАЗ-2106 "Жигули" массыынаны. Тел. 41-505 (үлэ кэмигэр), 41-364, 27-538.

ххх

Телойгэ сана 11х11 м иэннэах саҥа дьиэ кэндэйүн. Сыаната кэпсэтиинэн. Телефон: 41-648.

Улуустаабы киин балыыһа вахтерыгар Кузьмина Изабелла Георгиевнаҕа иилит ийэтэ

ГАБЫШЕВА Ксения Прокольевна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Улуустаабы киин балыыһа администрацията, профкома.

Кэрдиэгэбил

БИҺИГИ СҮРЭХПИТИГЭР ӨРҮҮ ТЫЫННААХХЫН

Биһиги тапталлаах аҕабыт, кэргэним, оҕом, убайбыт, быраапыт, күүгүөлүт Березкин Алексей Васильевич бу дьыл от ыйын 6 күнүгэр күн сириттэн барбыта бинир сылын туолла.

Мэнэ-Хаҥаластан төрүттээх Мария Степановна уонна Василий Ильич Березкиннэр 1959 с. олохторун холбоон 11 оҕону тэрэтэн күн сирин көрдөрөн улахан дьиэ-кэргэн, ныҥ-баччы ыал буолан Чурапчыга олохсуйбуттара. Бу ыалга Алексей (Өлүөсүк) 1969 с. бэс ыйын 29 күнүгэр күн сирин көрбүтэ. Ойор-тэбэр оҕо сааһа тэрээбүт түөлбэтигэр, тоҕус томтордоох Чурапчыга "Сельхоз" томторугар ааспыта. Оскуолаҕа үөрэнэр сылларыгар уруһуйдуурун, ыллыырын, уһанарын олус сөбүлүүрэ. Оҕолор кыра эрдэхтэриттэн үлэлиргэ үөрэммиттэрэ, бэйэ-бэйэлэрин көрсүһэн, көмөлөсүһэн улааппыттара. 1985 с. 8-с кылаас кэнниттэн бэйэтэ баҕа өттүнэн Одьулууннаабы СПТУ-га үөрэнэ барбыта. Үөрэнэр сылларыгар художественнай самодеятельноска активнайдык кыттара, теннискэ, волейболга, баскетболга оонньуура. Уһанарга ордук дьоҕурдааҕа, техникаҕа сыһыаннааҕа – суоппар буолуон баҕарара. 1988 с. үөрэҕин бүтэрэн баран Советскай Армия кэккэтигэр ыытык изһин толорон 1990 с. дойдутугар эргиллибитэ.

Оҕо эрдэҕиттэн Болтоогоҕо таайыгар Лыткин Алексей Степановичтааахха сыстан улааппыта. Бу ыал оҕолорун кытта оонньоон-көрүлэн, үлэлээн-хамсаан, үтүө үлэһит дьиэ-кэргэнтэн элбэххэ үөрэммитэ. Болтоногону сөбүлээн бу дойдуга олоҕун аргыһын Светлананы көрсөн тапталларын холбоон уруу тэрийэн 1993 с. ыал буолбуттара. Олохтоох жкх-ҕа үлэҕэ киирбитэ. 1994 с. бастакы оҕолоро Айсен төрөөбүтэ, аҕа буолар үөрүүтүн, дьолун билбитэ. 1998 с. Айта диэн кыыс оҕолонон үөрүүлэрэ өссө улааппыта. Дьиэ-уот туттан, сүөһү-ас иитэн ныырбаччы ыал буолбуттара.

Өлүөсүк кини быһыытынан амарах дууһалаах, аймахтарыгар, чугас дьонугар, табаарыстарыгар истин сыһыаннаах этэ. Үлэһит, уус буолан уурбуттуппут курдук туттуулаах, ыраас-чэбэр буолара. Айылҕаҕа сылдьарын, бултуурун, балыктыырын себүлүүрэ. Ханнык да үлэттэн толлон турбат үлэһит этэ. Ото-маһа хаһан да быстыбат, тэлгэһэтэ, тиэргэнэ толору буолара. Уһун-киэҥ толкуйдаах, өссө да элбэҕи онороор, ситэрэр былааннааҕа. Кини баҕа санаата, ырата хаһан да мунурдаммат, бүппэт этэ.

Күнду кинибит Өлүөсүк эн туолбатах баҕа санааҕын, ыраларгын биһиги ситэриэхпит, ситиһиэхпит диэн эрэннэрэбит. Биһиги сүрэхпитигэр эн өрүү тыыннааххын.

Ыарахан кэммитигэр күүс-көмө, өйөбүл буолбут бар дьоммутугар, ыраах-чугас аймахтарбытыгар, биргэ үөрэммит доҕотторугар, ыкса ыалларбытыгар, Болтоного нэһилиэгин дьаһалтатыгар, үлэһиттэригэр, "Кэнээри" уһуйаан коллективыгар, ЖКХ тэрилтэтигэр, улуустаабы киин балыыһа коллективыгар барҕа махталбытын тиэрдэбит. Бука бары доруобайдык, дьоллоохтук олоруҥ диэн алгыслыбытын тиэрдэбит.

Ийэтэ, оҕолоро, кэргэнэ, биргэ төрөөбүттэрэ.

Күнду ийэм, эбээм, аймахпыт тыыл, үлэ ветерана Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо

СОСИНА Тамара Даниловна

74 сааһыгар ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын дириҥник курутуйан туран бары аймахтарыгар, үөлэннэхтэригэр, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Кыыһа, сиэнэ, аймахтара.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Кыыһыгар Надяҕа, сиэнигэр Айсенна, аймахтарыгар Гаврил Корякин оҕолоро, кинилэр дьиэ кэргэттэрэ.

— Кыыһыгар Корякина Надежда Петровнаҕа, сиэнигэр Айсенна Чурапчыттан, Мыҥдаҕаайыттан, Мырылаттан Кулекиннар, Поповтар, Массаевтар.

— Кыыһыгар Надежда Петровнаҕа, сиэнигэр Айсенна Чурапчыттан аймахтара Корякиннар, Чыаппараттан Баишевтар.

— Кыыһыгар Надежда Петровнаҕа, сиэнигэр Айсенна уонна ыкса ыалбытыгар Толстоухова Мария Петровнаҕа Сокольников уулуссаҕа олорор чугас ыаллара.

— Кыыһыгар Надяҕа, сиэнигэр Айсенна Мэлдьэхситтэн А.П. Корякин, П. С. Толстоухов дьиэ кэргэттэрэ, оҕолоро.

— Кыыһыгар Надяҕа, сиэнигэр Айсенна Надяны кытта биргэ үөрэммит дьүөгэлэрэ.

Үлэ, тыыл ветерана Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо

СИВЦЕВА Евдокия Петровна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын бары аймахтарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Быраата, кийиитэ, сиэнэрэ, күүөттэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Потребкооперация туйгуннарыгар, үлэ, тыыл ветераннарыгар Анастасия Петровна уонна Роман Петрович Захаровтарга, аймахтарыгар "Маарыкчаан" ПО бырабылыанньата, ветераннарын сэбиэтэ.

— Убайбыт Роман Петрович Захаров дьиэ кэргэнигэр Захарова Е. Д., Захаров П. П., Захаров К. П. дьиэ кэргэттэрэ.

Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо

ИГНАТЬЕВ Степан Степанович

эдэр сааһыгар соҥумардык өлбүтүнэн кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Ийэтигэр Игнатьева Анна Николаевнаҕа,аҕатыгар Игнатьев Степан Иудовичка, кэргэнигэр Игнатьева Надеждаҕа, оҕолоругар, биргэ төрөөбүттэригэр, чугас дьонугар Игнатьевтар, Коркиннар, Пудовтар.

— Аймахтарбытыгар Игнатьев Степан Иудовичка, кэргэнигэр Анна Николаевнаҕа Чакыртан Анна Петровна, Александр Васильевич Филипповтар, Чакыртан бары Филипповтар, Чурапчыттан Филипповтар, Кузьминнар, Хайахсыттан Новгородовтар, Мугудайтан Пермяковтар.

— Ийэтигэр Анна Николаевнаҕа, аҕатыгар Степан Иудовичка, кэргэнигэр Надяҕа, оҕолоругар, биргэ төрөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар Валентина, Николай Атласовтар дьиэ кэргэттэрэ.

— Аҕатыгар "Чурапчысельтехснаб" директорын солбуйаччытыгар Игнатьев Степан Иудовичка, кини дьиэ кэргэнигэр, кэргэнигэр Надеждаҕа, оҕолоругар "Чурапчысельтехснаб" коллектива.

— Табаарыстыгар Игнатьев Степан Иудовичка, дьиэ-кэргэнигэр Барахсановтар, Решетниковтар, Поповтар.

— Тоҥоруттэригэр, биргэ төрөөбүттэригэр, кэргэнигэр, оҕолоругар тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар биргэ үлэлээбит коллегалара.

— Анна Николаевна, Степан Иудович дьиэ-кэргэннэригэр, үлэлиилитигэр Агашаҕа Никифоровтар, "Чурапчинка" ПК.

— Анна Николаевнаҕа, Степан Иудовичка, кэргэнигэр Надяҕа, оҕолоругар "Куоҕалы" түөлбэ олохтоохторо.

— Кэргэнигэр Надяҕа, оҕолоругар, төрөппүттэригэр 1989 с. Чурапчы орто оскуолатын биргэ үөрэнэн бүтэрбиттэр, кылаас салайаччыта Альбина Степановна.

— Ийэтигэр Анна Николаевнаҕа, аҕатыгар Степан Иудовичка, кэргэнигэр Надяҕа, оҕолоругар, биргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар ыкса ыаллара.

— Ийэтигэр Анна Николаевнаҕа, аҕатыгар Степан Иудовичка, кинилэр оҕолоругар, кийиилитигэр Надяҕа, оҕолоругар Ытык Күөлтэн Ефремовтар, Кыйыттан Чехордуннар, Огонеровтар, Михаил Собакин, Чурапчыттан Баяҥгаевтар, Никифоровтар.

Редактор А.А. ЗАХАРОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
телефоннарбыт:
редактор – 41-332, отделлар – 41-265.
E-mail: Osanaoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствата, Чурапчы улууһун "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук государственнай учреждение. Массовай информация средстволорун туһунан РФ Сокуоннарын тутуһуулуу хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ СР региональнай управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмит нүөмэрэ – ПИ №19-0423.

"Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук ГУ. Офсетнай бэчээт. Сокааһын № 81. Тираж 1678. 11. 07. 2005 с. бэчээккэ бэрилиннэ. Хаһыат надиэлэҕэ үстэ: оптуорунньукка, чэпиэргэ уонна субуотаҕа тахсар.

Автор суругар этиллэр саҥа редакция позициятыгар малдьы сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйыллар чахчылар кырдьыктааохтарыгар эппиэтинэһи автор тус бэйэтэ сүгэр.